ע"י שליח נפרע הקב"ה ממנו ע"י שליח פרעה דכתיב ביה [1]מי ה' אשר אשמע בקולו נפרע הקב"ה ממנו בעצמו דכתיב [2]וינער ה' את מצרים בתוך הים וכתיב [3]דרכת בים סוסיך וגו' סנחריב דכתיב [4]ביד מלאכיך חרפת ה' נפרע הקב"ה ממנו ע"י שליח דכתיב [5]ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וגו' ר' חנינא בר פפא רמי כתיב [6]מרום קיצו וכתיב [4]מלון קיצו אמר אותו רשע בתחלה אחריב דירה של מטה ואחר כך אחריב דירה של מעלה א"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב [7]עתה המבלעדי ה' עליתי על המקום הזה להשחיתו ה' אמר אלי עלה אל הארץ הזאת והשחיתה מאי היא דשמע לנביא דקאמר [8]יען כי מאס העם הזה את מי השילוח ההולכים לאט ומשוש את רצין ובן רמליהו אמר רב יוסף אלמלא תרגומא דהאי קרא לא הוה ידענא מאי קאמר חלף דקץ עמא הדין במלכותא דבית דוד דמדבר להון בנייח כמי שילוחא דנגרין בנייח ואיתרעיאו ברצין ובר רמליה א"ר יוחנן מאי דכתיב [9]מארת ה' בבית רשע ונוה צדיקים יבורך מארת ה' °בבית רשע זה פקח בן רמליהו שהיה אוכל מ' סאה גוזלות בקינוח סעודה ונוה צדיקים יבורך זה חזקיה מלך יהודה שהיה אוכל ליטרא ירק בסעודה [10]ולכן הנה ה' מעלה עליהם את מי הנהר העצומים והרבים את מלך אשור וכתיב [11]וחלף ביהודה שטף ועבר עד צואר יגיע אלא מ"ט איעניש נביא אעשרת השבטים איתנבי איהו יהיב דעתיה על כולה ירושלים בא נביא וא"ל [12]כי לא מועף לאשר מוצק לה א"ר אלעזר בר ברכיה אין נמסר עם עייף בתורה ביד מי המציק לו מאי כעת הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי והאחרון הכביד דרך הים עבר הירדן גליל הגוים לא כראשונים שהקלו מעליהם עול תורה אבל אחרונים שהכבידו עליהן עול תורה וראויין הללו לעשות להם נס כעוברי הים וכדורכי הירדן אם חוזר בו מוטב ואם לאו אני אעשה לו (א)גליל בגוים [13]אחרי הדברים והאמת האלה בא סנחריב מלך אשור ויבא ביהודה ויחן על הערים הבצורות ויאמר לבקעם אליו האי (ב)רישנא להאי פרדשנא אחרי הדברים והאמת (ג)(אחר מאי) אמר רבינא לאחר שקפץ הקב"ה ונשבע ואמר אי אמינא ליה לחזקיה מייתינא ליה לסנחריב ומסרנא ליה בידך השתא אמר לא הוא בעינא ולא ביעתותיה בעינא מיד קפץ הקב"ה ונשבע דמייתינא ליה שנאמר [14]נשבע ה' צבאות לאמר אם לא כאשר דמיתי כן היתה וכאשר יעצתי היא תקום לשבור אשור בארצי ועל הרי אבוסנו וסר מעליהם עולו וסבלו מעל שכמו יסור א"ר יוחנן אמר הקב"ה יבא סנחריב וסיעתו ויעשה אבוס לחזקיהו ולסיעתו [15]והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמך ועולו מעל צוארך וחובל עול מפני שמן א"ר יצחק נפחא חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות מה עשה נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו בקיאין בהלכות טומאה וטהרה ועל אותו הדור הוא אומר [16]והיה ביום ההוא יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן וגו' ואומר [17]והיה ביום ההוא יהיה כל מקום אשר יהיה שם אלף גפן באלף כסף לשמיר ולשית יהיה אע"פ שאלף גפן באלף כסף לשמיר ולשית יהיה [18]ואוסף שללכם אוסף החסיל אמר להם נביא לישראל אספו שללכם אמרו לו לבזוז או לחלוק אמר להם כאוסף החסיל מה אוסף החסיל כל אחד ואחד לעצמו אף שללכם כל אחד ואחד לעצמו אמרו לו והלא ממון עשרת השבטים מעורב בו אמר להם כמשק גבים שוקק בו מה גבים הללו מעלין את האדם מטומאה לטהרה אף ממונם של ישראל כיון שנפל ביד עובדי כוכבים מיד טיהר (ד)(כדרב פפא דאמר רב פפא (ה)עמון ומואב טהרו בסיחון) אמר רב הונא עשר מסעות נסע אותו רשע באותו היום שנאמר [19]בא על עית עבר במגרון למכמש יפקיד כליו עברו מעברה גבע מלון לנו חרדה הרמה גבעת שאול נסה צהלי קולך בת גלים הקשיבה לישה עניה ענתות נדדה מדמנה יושבי הגבים העיזו (ו)(עוד היום בנוב לעמוד ינופף ידו הר בת ציון גבעת ירושלם) הני טובא הויין צהלי קולך בת גלים נביא הוא דקאמר לה לכנסת ישראל צהלי קולך בת גלים בתו של אברהם יצחק ויעקב שעשו מצות כגלי הים הקשיבה לישה מהאי לא תסתפי אלא איסתפי מנבוכדנצר הרשע דמתיל כאריה שנא' [20]עלה אריה מסובכו וגו' מאי

עניה

על ידי שליח. דהיינו בזוי יותר אף הקב"ה נפרע ע"י שליח ונתבייש יותר: **כתיב מרום קצו.** בישעיה: **וכתיב מלון קיצו.** במלכים. מרום קיצו משמע דירה של מטה כדכתיב (ירמיה יז) מרום מראשון מקום מקדשנו. מלון קיצו משמע דירה של מעלה בית מלונו: **ה' אמר אלי עלה אל הארץ וגו' מאי היא.** היכי אמר לו הקב"ה להשחית: **יען כי מאס העם הזה וגו' ומשוש את רצין ובן רמליהו.** ואתרעו להשחית' ברצין ובר רמליהו: **מארת ה'.** שלא נשבע מכל מה שהיה אוכל: **ליטרא ירק.** במדה: **ועלה על כל אפיקיו** (ז). שאמר לו הקב"ה עלה והשחת: **מ"ט.** מאחר שברשות הלך שנביא נתנבא עליו מאי טעמא איענש: **בא נביא ואמר לו.** כשבא על ירושלים: **כי לא מועף לאשר מוצק לה.** לא נמסר עמו של חזקיה שהוא עיף בתורה ביד סנחריב המציק לו: **כעת הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי וגו' לא כראשונים.** עשרת השבטים שהקלו מעליהם עול תורה אבל אחרונים עמו של חזקיה הכבידו עליהם עול תורה והיינו דכתיב האחרון הכביד דרך הים עבר הירדן גליל הגוים ראויין הללו לעשות להם נס כיוצאי מצרים שעברו את הים וכדורכי הירדן: **אם חוזר בו.** סנחריב מוטב ואם לאו אעשה אותו גליל הגוים שמגלגל בחרפה בכל הגוים. ל"א גליל לשון גללים. מ"ר: **אחרי הדברים והאמת האלה.** השתא משמע שהיה מדבר בחזקיהו שהיו עוסקין בתורה בא סנחריב מלך אשור ויבא ביהודה ויחן על הערים ויאמר לבקעם אליו: **האי רישנא להאי פרדשנא.** וכי מביאין דורון כזה לאדון כזה וכי מפני שהאמת בחזקיהו בא סנחריב: **רבינא אמר מאי אחר הדברים והאמת אחר שקפץ הקב"ה ונשבע.** להביא סנחריב והיינו אמת שחותמו וקיומו של הקדוש ברוך הוא אמת:

ויעשה אבוס. שיהיו כלם פגרים ויאכלו סוסיהם ובהמתם בתוך עצמות הפגרים כעין אבוס: **מגבת ועד אנטיפרס.** מקומות שבסוף התחומים: **אע"פ שאלף גפן באלף כסף.** שהן יקרים שאין להם רוב כרמים אפילו הכי לשמיר ולשית יהיה שמניחין אותן לאבוד ומבויירים אותן והיו עוסקין בתורה: **לשלל.** כל אחד ואחד לעצמו או לחלוק ביחד אותו ממון שנשאר מחיל סנחריב. ל"א לחלוק לאחרים מה שאנו שוללים אבל אנו אסורים באותו שלל שממון שבזוז מעשרת השבטים מעורב בו דאיכא משום גזל: **כמשק גבים שוקק בו.** השקאה של צינורות שמזלפין בהם מים נובעין השקו באותו ממון וטיהרתו דמה צינורות הללו מעלין את האדם מטומאה לטהרה ע"י טבילה אף ממונם וכו'. משק שו"ן בלע"ז: **בא על עית וגו'.** ומתרגמינן ומני רבני משרייתיה: **עברו מעברה גבע מלון לנו וגו' יושבי הגבים העיזו.** ולא קא חשיב עוד היום בנוב לעמוד דההוא לאו מסע הוא אלא כדאמרינן לקמן [צה.] אותו היום נשתייר מעונה של נוב: **הני טובא הוי.** די"ב הוא דאיכא: **נביא הוא.** קרא דצהלי קולך בת גלים הקשיבי לישה דחשיבנא ביה תלתא בת גלים לישה ענתות הנהו לאו מן חושבנא נינהו דנביא הוא דקאמר להו לישראל וכו': **מהאי לא ספספי.** שתנצל מידו היינו דכתיב צהלי קולך אלא אספתי מנבוכדנצר שנמשל לליש דכתיב ביה עלה אריה מסובכו והיינו דקאמר הקשיבי לישה:

עניה

תורה אור

1. ויאמר פרעה מי יי אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידעתי את יי וגם את ישראל לא אשלח: שמות ה ב
2. ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער יי את מצרים בתוך הים: שמות יד כז
3. דרכת בים סוסיך חמר מים רבים: חבקוק ג טו
4. ביד מלאכיך חרפת אדני ותאמר ברב רכבי אני עליתי מרום הרים ירכתי לבנון ואכרת קומת ארזיו מבחור ברשיו ואבואה מלון קצה יער כרמלו: מלכים ב יט כג
5. ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך יי ויך במחנה אשור מאה שמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים: מלכים ב יט לה
6. ביד עבדיך חרפת אדני ותאמר ברב רכבי אני עליתי מרום הרים ירכתי לבנון ואכרת קומת ארזיו מבחר ברשיו ואבוא מרום קצו יער כרמלו: ישעיהו לז כד
7. עתה המבלעדי יי עליתי על המקום הזה להשחתו יי אמר אלי עלה על הארץ הזאת והשחיתה: מלכים ב יח כה
8. יען כי מאס העם הזה את מי השלח ההלכים לאט ומשוש את רצין ובן רמליהו: ישעיהו ח ו
9. מארת יי בבית רשע ונוה צדיקים יברך: משלי ג לג
10. ולכן הנה אדני מעלה עליהם את מי הנהר העצומים והרבים את מלך אשור ואת כל כבודו ועלה על כל אפיקיו והלך על כל גדותיו: ישעיהו ח ז
11. וחלף ביהודה שטף ועבר עד צואר יגיע והיה מטות כנפיו מלא רחב ארצך עמנו אל: ישעיהו ח ח
12. כי לא מועף לאשר מוצק לה כעת הראשון הקל ארצה זבלון וארצה נפתלי והאחרון הכביד דרך הים עבר הירדן גליל הגוים: ישעיהו ח כג
13. אחרי הדברים והאמת האלה בא סנחריב מלך אשור ויבא ביהודה ויחן על הערים הבצרות ויאמר לבקעם אליו: דברי הימים ב לב א
14. נשבע יי צבאות לאמר אם לא כאשר דמיתי כן היתה וכאשר יעצתי היא תקום: לשבר אשור בארצי ועל הרי אבוסנו וסר מעליהם עלו וסבלו מעל שכמו יסור: ישעיהו יד כד-כה
15. והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמך ועלו מעל צוארך וחבל על מפני שמן: ישעיהו י כז
16. והיה ביום ההוא יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן: ישעיהו ז כא
17. והיה ביום ההוא יהיה כל מקום אשר יהיה שם אלף גפן באלף כסף לשמיר ולשית יהיה: ישעיהו ז כג
18. ואסף שללכם אסף החסיל כמשק גבים שוקק בו: ישעיהו לג ד
19. בא על עית עבר במגרון למכמש יפקיד כליו: עברו מעברה גבע מלון לנו חרדה הרמה גבעת שאול נסה: צהלי קולך בת גלים הקשיבי לישה עניה ענתות: נדדה מדמנה ישבי הגבים העיזו: עוד היום בנב לעמד ינפף ידו הר בת ציון גבעת ירושלם: ישעיהו י כח-לב
20. עלה אריה מסבכו ומשחית גוים נסע יצא ממקמו לשום ארצך לשמה עריך תצינה מאין יושב: ירמיהו ד ז

מסורת הש"ס

א) [גי' הערוך ערך גל ד' גלילה], ב) גי' הערוך ערך רשן דישנא וכתב התוספות שהוא בלשון יון מתנה, ג) [צ"ל מאי אחרן], ד) כ"ם מ"ו, ה) גיטין לח. חולין ס:, ו) רש"ל מ"ז, ז) [ישעיה ח].

◆

גליון הש"ס

גמ' בבית רשע זה פקח בן רמליהו. וכן גיטין דף נח ע"ב, אשרי אדם מפחד וה:

◆

לעזי רש"י

שו"ן. צליל, רעש.

◆

מוסף רש"י

את מי השילוח. שילוח מעין הוא ושמו גיחון ושילוח, שרצו להסיר את מלכות בית דוד כימי אחז לפקח בן רמליהו, וכן גיבא על שבנא וסיעתו שרצו למרוד בחזקיהו שמאסו בו על שראוהו שלא היה בוחר בשלחן מלכים אלא אוכל ליטרא ירק ועוסק בתורה, עליו נאמר צדיק אוכל לשובע נפשו, ורצו את פקח בן רמליהו אוכל ארבעים סאה גוזלות בקינוח סעודה, והיו מליזין על חזקיהו ואומרין זה הגון להיות מלך, אין זה מלך, אלא רצין ובן רמליהו היו ראויין למלוך כמייהן, והו את רצין וגו' אמר להם הקב"ה אוכלין אתם מתאוים, אני מביא עליכם אוכלין הרבה, הנה ה' מעלה עליכם את מי הנהר העצומים תחת מי השילוח הנאים והנוחים (ישעיה ח ו). עמון ומואב טהרו בסיחון. דכתיב (דברים ב) אל תצר את מואב, וכן בבני עמון אל תגורם, וכתיב (במדבר כא) כי חשבון עיר סיחון וגו', אלמא טהר מואב בסיחון, ובני עמון אשכחן ביפתח (שופטים יא) שאמרו לו מלאכי בני עמון כי לקח ישראל את ארצי בעלותו ממצרים מארנון ועד היבוק, ואשכחן כשכבשו את ארץ סיחון ויירש את ארצו מארנון עד יבוק וגו', אלמא מבני עמון כבשה והלוך ישראל וכבשו מידו ונטהרה להם על ידו (גיטין לח. ובע"ז חולין ס:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones